

बार्हस्पत्यो भरद्वाजः। वैश्वानरोऽग्निः। जगती, ७ त्रिष्टुप्

पृक्षस्य वृष्णो अरुषस्य नू सहः प्र नु वोचं विदथा जातवेदसः।

वैश्वानराय मतिर्नव्यसी शुचिः सोम इव पवते चारुः अग्नये॥ ६.००८.०१

पृक्षस्य- अन्नदस्य। वृष्णः- वर्षकस्य। अरुषस्य- रोचमानस्य। जातवेदसः- जातविद्यस्याग्नेः। सहः- शक्तिम्। नु- क्षिप्रम्। विदथे- यज्ञे। प्र वोचम्- प्रकर्षेण वदामि। वैश्वानराय- सर्वनरहिताय। अग्नये। नव्यसी- अभिनवा। शुचिः- शुद्धा। चारुः- कल्याणी। मतिः। सोमः- रसः। इव। पवते- स्रवति॥१॥

स जायमानः परमे व्योमनि व्रतान्यग्निर्व्रतपा अरक्षत।

व्यन्तरिक्षममिमीत सुक्रतुर्वैश्वानरो महिना नाकमस्पृशत्॥ ६.००८.०२

सः- असौ। अग्निः। जायमानः- जात एव। परमे व्योमनि- श्रेष्ठे नभसि अव्यक्तप्रकृतौ। व्रतपाः- नियतिपालकः सन्। व्रतानि- धर्मान् नियतीः। अरक्षत- अपालयत्। सुक्रतुः- शोभनक्रतुः। अन्तरिक्षम्। वि- विशेषेण। अमिमीत- निर्ममे। वैश्वानरः- सर्वनरहितः। महिना- स्वमहिम्ना। नाकम्- आनन्दम्। असपृशत्- पस्पर्श॥२॥

व्यस्तभ्राद्रोदसी मित्रो अद्भुतोऽन्तर्वावदकृणोज्योतिषा तमः।

वि चर्मणीव धिषणे अवर्तयद्वैश्वानरो विश्वमधत्त वृष्ण्यम्॥ ६.००८.०३

मित्रः- सखा। अद्भुतः- आश्चर्यभूतः। रोदसी- द्यावापृथिव्यौ। व्यस्तभ्रात्- स्तम्भितवान्। ज्योतिषा। तमः- अन्धकारम्। अन्तर्वावत्- अन्तर्धानम्। अकृणोत्- अकरोत्। चर्मणीव- यथा चिकित्सकश्चर्मणि प्रसारयति तथा। धिषणे- द्यावापृथिव्यौ। वि अवर्तयत्- विस्तारयति। वैश्वानरः- सर्वजनहितः। वृष्ण्यम्- वर्षकम्। विश्वम्- सर्वम्। अधत्त- धृतवान्॥३॥

अपामुपस्थे महिषा अगृभ्णत विशो राजानमुप तस्थुर्ऋग्मियम्।

आ दूतो अग्निमभरद्विवस्वतो वैश्वानरं मातरिश्वा परावतः ॥ ६.००८.०४

अपां उपस्थे- उदके मूलशक्तिधारासु । महिषाः- महात्मानः । अगृभ्णत- जगृहुः । विशः- प्रजाः । ऋग्मियम्- स्तुत्यम् । राजानम् । उप तस्थुः- उपासते । मातरिश्वा- वायुः प्राणः । दूतः- देवदूतः सन् । परावतः- श्रेष्ठस्थानतः । वैश्वानरम्- सर्वनरहितम् । अग्निम्- पावकं सत्क्रतुम् । विवस्वतः- सवितुरात्मसूर्यात् । आ अभरत्- आजहार ॥४॥

युगेयुगे विदथ्यं गृणद्भ्योऽग्ने रयिं यशसं धेहि नव्यसीम्।

पव्येव राजन्नघशंसमजर नीचा नि वृश्च वनिनं न तेजसा ॥ ६.००८.०५

युगेयुगे- सर्वकालेषु । गृणद्भ्यः- स्तुवद्भ्यः । अग्ने । विदथ्यम्- यज्ञार्हम् । यशसम्- कीर्तियुक्तम् । नव्यसीम्- अभिनवम् । रयिम्- दानयोग्यधनम् । धेहि- यच्छ । पव्येव- वज्रेणेव । राजन्- स्वामिन् । अजर- जरारहित । तेजसा । वनिनम्- वृक्षम् । न- इव । अघशंसम्- पापिनम् । नीचा नि वृश्च- नीचीनो यथा भवति तथा जहि ॥५॥

अस्माकमग्ने मघवत्सु धारयानामि क्षत्रमजरं सुवीर्यम्।

वयं जयेम शतिनं सहस्रिणं वैश्वानरं वाजमग्ने तवोतिभिः ॥ ६.००८.०६

अग्ने । अस्माकम्- नः । मघवत्सु- हव्यवत्सु सखिषु । अनामि- नमयितुमशक्यम् । अजरम्- जरारहितम् । सुवीर्यं- शोभनवीर्यसम्पन्नम् । क्षत्रम् । धारय । वैश्वानर- सर्वनरहित । अग्ने । तव- ते । उतिभिः- रक्षाशक्तिभिः । वयम् । शतिनं सहस्रिणम्- अनन्तम् । वाजम्- धनम् । जयेम ॥६॥

अदब्धेभिस्तव गोपाभिरिष्टेऽस्माकं पाहि त्रिषधस्थ सूरीन्।

रक्षां च नो ददुषां शर्धो अग्ने वैश्वानरं प्र च तारीः स्तवानः ॥ ६.००८.०७

इष्टे- एषणीय । त्रिषधस्थ- भूर्भुवःसुवस्थ । तव- ते । अदब्धेभिः- अहिंस्यैः । गोपाभिः- रक्षणैः । अस्माकम्- नः । सूरीन्- विदुषः । पाहि- रक्ष । ददुषाम्- यच्छताम् । नः- अस्माकम् । शर्धः-

बलम् । रक्ष- पालय । वैश्वानर- सर्वनरहित । अग्ने । स्तवानः- स्तुतः सन् । प्र तारीः- प्रकर्षेण
वर्धय ॥७॥

Dr. Rangraji